

Renata Knap*

Uniwersytet Szczeciński

RECENZJA

**Marcin Gryczka, *Znaczenie Internetu jako otwartego środowiska wymiany wiedzy we współczesnej gospodarce światowej*,
Wydawnictwo wolumenta.pl, Szczecin 2013 (s. 300)**

Rosnąca rola technologii teleinformatycznych (ICT) oraz transferu technologii w kształtowaniu konkurencyjności gospodarek narodowych i międzynarodowego podziału pracy powoduje, że podjęta w recenzowanej książce problematyka znaczenia Internetu w międzynarodowym transferze wiedzy jest aktualna i bardzo ważna zarówno z teoretycznego, jak i praktycznego punktu widzenia.

Głównym celem monografii jest określenie roli Internetu w międzynarodowym transferze wiedzy naukowo-technicznej, „dokonującym się nie tylko między podmiotami gospodarczymi, ale również w ramach globalnej społeczności internautów”. Praca ma ponadto umożliwić identyfikację uwarunkowań upowszechnienia się sieciowej współpracy w Internecie „jako skutecznej alternatywy dla tradycyjnych form transferu technologii”. Dla osiągnięcia powyższego celu Autor postawił pięć następujących hipotez badawczych:

- a) rozwój Internetu jest istotnym czynnikiem kształtującym współczesny międzynarodowy podział pracy, a konkurencyjność i innowacyjność gospodar-

* E-mail: renataknap@onet.pl.

- ki są uzależnione od swobodnego dostępu do zasobów Sieci i od umiejętności korzystania z nich;
- b) środowisko sieciowe, poprzez swoje specyficzne cechy może uzupełniać tradycyjne formy międzynarodowego transferu wiedzy-naukowo technicznej;
 - c) różnorodne formy aktywności internetowej prowadzą do powstania otwartego ekosystemu wiedzy i innowacji, w którym wyrównują się szanse różnych podmiotów w wyścigu technologicznym, a osłabieniu ulega dotychczasowy „monopol technologiczny” korporacji transnarodowych;
 - d) skuteczność wykorzystania globalnej Sieci w procesach międzynarodowego transferu wiedzy naukowo-technicznej zależy od umiejętności internautów i ich skłonności do dzielenia się wiedzą poprzez Internet;
 - e) w warunkach braku rodzimych korporacji transnarodowych stymulujących procesy B + R i transferu technologii, alternatywnym rozwiązaniem może być rozwój narodowych systemów innowacji bazujących na sieciach teleinformatycznych umożliwiających wymianę wiedzy między różnymi interesariuszami (krajowymi i zagranicznymi).

Zasadnicza treść monografii została podzielona na pięć rozdziałów. W pierwszym rozdziale scharakteryzowano międzynarodowy transfer technologii oraz jego rolę w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i kształtowaniu współczesnego międzynarodowego podziału pracy. Drugi rozdział poświęcono omówieniu procesów międzynarodowego transferu technologii związanych z działalnością transnarodowych korporacji, a w szczególności z ich międzynarodową ekspansją w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych. W trzecim rozdziale przedmiotem rozważań jest rola technologii teleinformatycznych w sieciowej dyfuzji wiedzy naukowo-technicznej. Czwarty rozdział zawiera prezentację wyników przeprowadzonych przez Autora badań, dotyczących wykorzystania technologii ICT w międzynarodowym transferze wiedzy. W piątym rozdziale przedstawiono próbę identyfikacji uwarunkowań rozwoju otwartego środowiska innowacji i wiedzy w wybranych krajach, w tym analizę uwarunkowań sieciowego ekosystemu wiedzy w Polsce.

Trzy pierwsze rozdziały mają charakter teoretyczny i są wartościowym kompendium wiedzy na temat międzynarodowego transferu technologii i jego znaczenia we współczesnej gospodarce światowej. Do zalet tej części pracy należy zaliczyć szeroki przegląd zarówno krajowej, jak i zagranicznej literatury przedmiotu,

przedstawienie autorskiej koncepcji ewolucji modeli międzynarodowego transferu technologii, usystematyzowanie głównych cech transferu wiedzy w sieciach komputerowych w porównaniu do tradycyjnych nośników oraz analizę modelu otwartej innowacyjności z punktu widzenia możliwości jego urzeczywistnienia i upowszechnienia w sieciach komputerowych. Za słabsze strony warstwy teoretycznej monografii uznaję natomiast zbyt obszerne rozważania na temat międzynarodowego podziału pracy, korporacji transnarodowych i bezpośrednich inwestycji zagranicznych (często dość luźno związane z celem pracy) oraz brak precyzji w definiowaniu i klasyfikacji mechanizmów (form, modeli itd.) transferu technologii. Na przykład, pojęcie „sieciowy transfer wiedzy naukowo-technicznej” stosowane jest zarówno w znaczeniu ogólnym, jak i w odniesieniu do transferu tylko z wykorzystaniem sieci komputerowych. W konsekwencji podział na „tradycyjny i sieciowy transfer wiedzy naukowo-technicznej” budzi niekiedy pewne wątpliwości, ponieważ niektóre z form transferu, zaliczone w rozdziale drugim do tradycyjnych, reprezentują model sieciowy. Niezbyt jasno określona jest również rola Internetu w transferze wiedzy naukowo-technicznej, a mianowicie: czy jest to według Autora nowa forma (kanał) transferu, czy tylko nowe medium (środek komunikacji), usprawniające transfer dokonywany tradycyjnymi kanałami, wykorzystywanymi zarówno w sieciowym, jak i pozostałych modelach transferu technologii, a także zarówno w modelu otwartej, jak i zamkniętej innowacyjności?

W części badawczej pracy, na którą składają się kolejne dwa rozdziały, zawarto interesującą próbę wykazania zależności między wykorzystywaniem technologii ICT a innowacyjnością gospodarek krajowych i transferem wiedzy w skali międzynarodowej. Zastosowano do tego metodę analizy kształtowania się globalnego indeksu innowacyjności i jego parametrów oraz indeksu i subindeksów rozwoju technologii ICT w wybranych krajach. Badania wtórne dotyczące roli globalnej Sieci w międzynarodowej wymianie wiedzy uzupełniono prezentacją wyników badań ankietowych przeprowadzonych przez Autora wśród użytkowników Internetu. Wartość tych badań, w postaci możliwości szerszej interpretacji ich wyników, obniża jednak mała liczebność oraz niejednorodność próby badawczej (396 respondentów reprezentujących m.in. korporacje transnarodowe, małe i średnie przedsiębiorstwa, firmy internetowe, uczelnie wyższe, administrację publiczną). Pomimo to, zamieszczone w rozdziale czwartym efekty badań – zarówno wtórnych, jak i pierwotnych – należy uznać za cenny, oryginalny wkład Autora w problematykę

transferu technologii. Na szczególną uwagę zasługują także rozważania zawarte w piątym rozdziale pracy, bowiem dotyczą możliwości zwiększenia roli Polski w globalnym systemie innowacji bazującym w coraz większym stopniu na zasobach globalnej Sieci. Taką szansę stwarza, według Autora, budowa otwartego ekosystemu wiedzy opartego na małych i średnich przedsiębiorstwach, działających w strukturach klastrowych, które dzięki Internetowi mogą w szerszym niż obecnie zakresie uczestniczyć w globalnych przepływach wiedzy naukowo-technicznej. Oprócz prezentacji koncepcji takiego ekosystemu, Autor określił także uwarunkowania rozwoju otwartego ekosystemu wiedzy w Polsce, słusznie uznając, że do najważniejszych spośród nich należą systemowe zmiany w sferze edukacji i polityki gospodarczej.

Biorąc pod uwagę ważność i aktualność tematu, wysokie walory teoriopoznawcze oraz aplikacyjne pracy uważam, że recenzowana monografia jest wartościowym opracowaniem wnoszącym wkład w rozwój wiedzy na temat roli technologii teleinformatycznych w wymianie wiedzy we współczesnej gospodarce światowej.